

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG 410.005.01.2022

Pan
Mateusz Feder
Burmistrz Strzelec Krajeńskich
Urząd Miejski w Strzelcach Krajeńskich
Al. Wolności 48
66-500 Strzelce Krajeńskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/22/067 – *Usuwanie nielegalnie składowanych odpadów niebezpiecznych*

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Strzelcach Krajeńskich, Al. Wolności 48, 66-500 Strzelce Krajeńskie (dalej: <i>Urząd, Urząd Miejski lub Gmina</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Mateusz Feder, od 01.12.2014 r. Burmistrz Strzelec Krajeńskich (dalej: <i>Burmistrz</i>).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przeciwdziałanie składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych. 2. Usuwanie odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do 1 lipca 2022 r., z wykorzystaniem informacji i dokumentów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Zdzisław Szafrąński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/54/2022 z 01.06.2022 r.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 - dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

W ocenie NIK, podejmowane przez Urząd działania w celu przeciwdziałania składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych nie były w pełni skuteczne. W badanym przez NIK okresie ujawniono na terenie gminy dwa przypadki składowania takich odpadów w miejscu do tego nieprzeznaczonym. Jeden dotyczył składowania odpadów niebezpiecznych oraz ich usunięcia w 2021 r., a drugi przypadek ujawniła kontrola NIK.

W zakresie gospodarki odpadami dokonano podziału zadań pomiędzy Gminę, a utworzony, m.in. w celu prowadzenia gospodarki odpadami, Celowy Związek Gmin³ (którego Gmina była członkiem). Kwestia odpadów niebezpiecznych nie została scedowana na CZG. W strukturze Urzędu zadania dotyczące odpadów zostały przypisane do obowiązków inspektora ds. ochrony środowiska. Przyjęto również wymagane akty prawa miejscowego (regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie gminy) oraz zorganizowano system odbioru odpadów, w tym możliwość oddawania odpadów do PSZOK⁴.

Prowadzono także (wspólnie z CZG) akcje informacyjno-edukacyjne na temat szkodliwości odpadów niebezpiecznych oraz sposobu postępowania z tymi odpadami. Mieszkańcom gminy zapewniono możliwość dokonywania zgłoszeń (w tym m.in. poprzez dedykowane narzędzie komunikacji elektronicznej) o przypadkach gromadzenia odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Nie w pełni rzetelnie prowadzono natomiast bieżący monitoring składowania na terenie gminy odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych. W wyniku przeprowadzonych w toku kontroli NIK oględzin, ujawniono na jednej z działek ewidencyjnych nielegalne składowanie odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Urząd jeszcze podczas kontroli NIK podjął działania mające na celu ich usunięcie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przeciwdziałanie składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą realizacja zadań związanych z przeciwdziałaniem składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych była wykonywana bezpośrednio przez Urząd, natomiast za wykonywanie zadań związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie odpowiadał Celowy Związek Gmin SG O5 z siedzibą w Starym Kurowie. W Statucie CZG przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Strzelcach Krajeńskich⁶ (dalej: *Rady Miejskiej*) z dnia 25.10.2012 r. zapisano, że do zadań Związku należy m.in. planowanie i wykonywanie zadań w dziedzinie gospodarowania odpadami komunalnymi,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Celowy Związek Gmin SG O5 z siedzibą w Starym Kurowie (dalej: CZG, Związek).

⁴ Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Nr XXXI/244/12

prowadzenie wszechstronnej działalności promocyjnej i edukacyjnej w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie funkcjonował jeden Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (dalej: PSZOK), zlokalizowany w Strzelcach Krajeńskich przy ul. Jedności Robotniczej⁷, który przyjmował odpady komunalne we wtorki i czwartki od godz. 12.00 do godz. 18.00, oraz w soboty od godz. 9.00 do godz. 15.00.

Do ww. punktu można było oddawać m.in.: odpady niebezpieczne, przeterminowane leki i chemikalia, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, które powstały w gospodarstwach domowych w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

(akta kontroli str. 8-29, 42-44)

W kontrolowanym okresie wpłynęło do Urzędu łącznie sześć skarg (po dwie skargi w 2019 r., w 2020 r., w 2021 r.), przy czym żadna ze skarg nie dotyczyła funkcjonowania PSZOK, ani przypadków gromadzenia odpadów (w tym odpadów niebezpiecznych) w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Nie wpływały także do Urzędu w ww. okresie petycje (wnioski) w tych sprawach.

(akta kontroli str. 32)

1.2. Uchwałą Rady Miejskiej z dnia 25.02.2020 r.⁸ przyjęto *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie*. Przedmiotowa uchwała weszła w życie z dniem 01.04.2020 r. (poprzednio, tj. do 31.03.2020 r., obowiązywała w tym zakresie uchwała Rady Miejskiej z dnia 30.11.2017 r.⁹ w sprawie *Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie*)¹⁰.

Przed podjęciem ww. uchwał zasięgano opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Drezdenku (dalej: PPIS). I tak:

Pismem z 31.10.2017 r. PPIS zaopiniował pozytywnie projekt ww. uchwały podjętej przez Radę Miejską w dniu 30.11.2017 r. z dwoma zastrzeżeniami, tj.: 1) wskazane jest zwiększenie częstotliwości wywozu mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, wykładzin, dywanów i tekstyliów, oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego; 2) wskazane jest zwiększenie częstotliwości przeprowadzania obowiązkowej deratyzacji dwa razy do roku.

Z zapisów przedmiotowej uchwały Rady Miejskiej z 30.11.2017 r. wynika, że uwzględniono zastrzeżenia PPIS.

Pismem z 13.02.2020 r. PPIS zaopiniował pozytywnie (bez zastrzeżeń) projekt ww. uchwały podjętej przez Radę Miejską w dniu 25.02.2020 r.

W uchwale Rady Miejskiej z dnia 30.11.2017 r. oraz uchwale Rady Miejskiej z dnia 25.02.2020 r. zapisano m.in., że wyselekcjonowane z odpadów komunalnych frakcje odpadów: - zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny nie wymagają gromadzenia w pojemnikach i należy je wystawiać zebrane w sposób umożliwiający ich odbiór na dzień przed terminem określonym harmonogramem obwieszczonym przez Gminę, lub należy je dostarczać do PSZOK, - zużyte kartridże i tonery, zużyte opony, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia i opakowania po chemikaliach, z wyłączeniem odpadów niebezpiecznych i opakowań po tych odpadach, świetlówki i żarówki należy oddawać do PSZOK, - przeterminowane leki należy samodzielnie dostarczać do aptek lub placówek służby zdrowia znajdujących się na terenie gminy, lub oddawać do PSZOK.

Ponadto w uchwale Rady Miejskiej z dnia 25.02.2020 r. zapisano, iż odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym

⁷ Nr ewidencyjny działki (...).

⁸ Nr XIII/122/20

⁹ Nr XL/224/17

¹⁰ Dwie ww. uchwały do czasu niniejszej kontroli NIK (do 23.06.2022 r.) nie były aktualizowane.

w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek, należy oddawać do PSZOK.

Nadzór nad przestrzeganiem tych wymagań powierzono w Urzędzie inspektorowi ds. ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 33-41, 49-67, 109)

1.3. W zakresie przygotowania organizacyjnego do reagowania na sygnały o porzuceniu na terenie gminy odpadów, które mogą zagrażać życiu i zdrowiu ludzi oraz środowisku:

a) w Regulaminie organizacyjnym Urzędu¹¹ zapisano, iż do zadań referatu gospodarki komunalnej, ochrony środowiska i rolnictwa należy w szczególności prowadzenie spraw z zakresu: - utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, w tym nadzór i kontrola w zakresie przestrzegania przez mieszkańców gminy obowiązków w przedmiocie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości zamieszkałych, - usuwania i unieszkodliwiania azbestu, - ochrony i kształtowania środowiska naturalnego, w szczególności związanych z gospodarką odpadami, ochroną powietrza atmosferycznego, uciążliwością hałasu, ochroną wód i ziemi.

(akta kontroli str. 68-82)

Burmistrz powierzył jednemu pracownikowi Urzędu zadania związane z identyfikowaniem i weryfikacją informacji i sygnałów o odpadach (w tym o odpadach niebezpiecznych) gromadzonych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

W zakresie czynności inspektora ds. ochrony środowiska zapisano, że (w zakresie dotyczącym ochrony i kształtowania środowiska) do zadań szczegółowych tego pracownika należy m.in.: - prowadzenie spraw z zakresu ochrony i kształtowania środowiska naturalnego, w szczególności związanych z gospodarką odpadami, - współpraca z CZG w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, - wydawanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usuwanie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, - przyjmowanie informacji i zgłoszeń o wyrobach zawierających azbest, - prowadzenie działań w zakresie inwentaryzacji i utylizacji azbestu, - aktualizowanie programu utylizacji wyrobów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 33-41)

b) Urząd udostępnił możliwość dokonywania zgłoszeń dotyczących przypadków gromadzenia odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych poprzez skrzynkę pocztową poczty elektronicznej. Zgłoszenia można było przysyłać na adres: urząd@strzelce.pl¹². W okresie od 01.01.2019 r. do 20.06.2022 r. nie dokonywano na skrzynkę pocztową poczty elektronicznej Urzędu Miejskiego zgłoszeń o przypadkach gromadzenia na terenie gminy odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

(akta kontroli str. 99)

Urząd prowadził także system zgłaszania informacji o przypadkach gromadzenia odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych – zgłoszenia można było składać osobiście lub przysyłać poprzez zakładkę na stronie internetowej Urzędu¹³. Zgłoszenia te następnie miały być kierowane do odpowiedniego podmiotu odpowiedzialnego, tj. do Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Krajeńskich lub do referatu gospodarki komunalnej, ochrony środowiska i rolnictwa Urzędu Miejskiego. W zakładce *Zgłoś usterkę* można było zgłaszać nieprawidłowości występujące na terenie gminy, w tym

¹¹ Zarządzenie nr 120.2.2021 Burmistrza Strzelec Krajeńskich z dnia 7 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia tekstu jednolitego Zarządzenia w sprawie nadania Urzędowi Miejskiemu w Strzelcach Krajeńskich Regulaminu Organizacyjnego (ze zm.).

¹² <https://strzelce.pl>

¹³ <https://strzelce.pl>

m.in. dotyczące - wywozu śmieci, nielegalnych wysypisk śmieci, a do zgłoszenia można było dodać zdjęcia fotograficzne, które mogłyby pomóc w identyfikacji problemu.

(akta kontroli str. 4-7, 83-84)

W okresie objętym kontrolą za pomocą formularza *Zgłoś usterkę* dokonano jednego zgłoszenia w zakresie objętym kontrolą NIK, tj. poinformowano Urząd Miejski o funkcjonowaniu na terenie gminy nielegalnego wysypiska materiałów budowlanych. Zgłoszenie ww. zostało przekazane wg właściwości inspektorowi ds. ochrony środowiska w referacie gospodarki komunalnej, ochrony środowiska i rolnictwa Urzędu Miejskiego w dniu 05.08.2021 r.

Inspektor ds. ochrony środowiska podjął w związku z tym następujące działania:

- w dniu 05.08.2021 r. wysłał na adres poczty elektronicznej zgłaszającego informację o przyjęciu zgłoszenia, z prośbą o podanie numeru telefonu w celu ustalenia szczegółowej lokalizacji wysypiska odpadów,
- w dniu 06.08.2021 r. sporządził notatkę służbową, w której zapisał, iż w dniu 05.08.2021 r. udał się do wskazanego przez zgłaszającego miejsca, lustrował teren przy drodze (nieczynne torowisko kolejowe) na długości około 600 metrów, jednak nie znalazł tam odpadów. W związku z tym zatelefonował do wnioskodawcy i zapytał o możliwość wspólnego wyjazdu w teren, aby zgłaszający wskazał miejsce składowania odpadów, jednak osoba ta odmówiła wskazania lokalizacji ww. miejsca.

(akta kontroli str. 83-84, 103-105)

1.4. W okresie objętym kontrolą Urząd wraz z CZG prowadził działania informacyjno-edukacyjne na temat szkodliwości odpadów niebezpiecznych.

W badanym okresie Urząd kolportował wśród mieszkańców gminy ulotki: *Spalasz śmieci? Trujesz siebie, sąsiadów, a najbardziej swoje dzieci.* Informowano mieszkańców, że spalanie w domowych piecach śmieci powoduje m.in. przedostawanie się do powietrza substancji niebezpiecznych i trujących.

Zamieszczano na terenie gminy plansze informujące o funkcjonowaniu w Strzelcach Krajeńskich PSZOK i możliwości dostarczania nieodpłatnie odpadów (w tym m.in. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego) do tego punktu.

Na stronie BIP Urzędu¹⁴ oraz na internetowej Urzędu¹⁵ zamieszczano (w 2019 r., w 2020 r. oraz w 2021 r.) informacje o przeprowadzonym corocznie na terenie gminy demontażu i utylizacji wyrobów zawierających azbest oraz o efektach tych działań, a także informowano o rakotwórczym działaniu włókien azbestowych. Informowano mieszkańców, że zadanie to będzie kontynuowane w latach następnych i że można zgłaszać do Urzędu chęć pozbycia się takich wyrobów z terenu nieruchomości.

(akta kontroli str. 88-98)

Ponadto na stronie internetowej CZG zawarto informacje dla mieszkańców gmin obsługiwanych przez CZG (w tym dla mieszkańców Gminy Strzelce Krajeńskie), w jaki sposób prawidłowo segregować odpady. Poinformowano mieszkańców w jakich pojemnikach należy gromadzić poszczególne odpady, oraz że nie należy do tych pojemników wyrzucać przeterminowanych leków, baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, świetlówek, żarówek i innych źródeł światła, mebli i odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz innych odpadów zbieranych selektywnie. Poinformowano, że odpady te należy dostarczać do punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych zlokalizowanych w poszczególnych gminach.

(akta kontroli str. 14-29)

¹⁴ <https://bip.strzelce.pl>

¹⁵ <https://strzelce.pl>

W badanym okresie Gmina nie ponosiła wydatków na prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących odpadów niebezpiecznych.

(akta kontroli str. 114)

Inspektor ds. ochrony środowiska wyjaśnił, że: *Gmina nie ponosiła kosztów prowadzenia kampanii informacyjnych w sprawach odpadów niebezpiecznych, gdyż ulotki i plansze informacyjne były wydrukowane przed rokiem 2019 i w kolejnych latach były dystrybuowane wśród mieszkańców Gminy. Działalnością informacyjną dotyczącą zasad segregacji odpadów (w tym także odpadów niebezpiecznych) zajmował się w okresie objętym kontrolą NIK Celowy Związek Gmin SG O5 z siedzibę w Starym Kurowie. Moim zdaniem wymierne skutki tych działań Urzędu Miejskiego oraz CZG były pozytywne, gdyż ja w kontrolowanym przez NIK okresie nie stwierdzałem przypadków porzucania odpadów potencjalnie niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Nie było także takich zgłoszeń dokonywanych do Urzędu Miejskiego przez mieszkańców naszej Gminy, inne osoby lub organy.*

(akta kontroli str. 119)

1.5. Na terenie gminy znajdowały się lasy zarządzane przez jedno nadleśnictwo, tj. Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie.

Burmistrz wyjaśnił, że: *Urząd Miejski w Strzelcach Krajeńskich nie współpracował, w latach 2019-2022 (do 22.06.2022 r.), z Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Szczecinie oraz nadleśnictwami (w szczególności z Nadleśnictwem Strzelce Krajeńskie, którego zasięg terytorialny obejmuje teren Gminy Strzelce Krajeńskie) w sprawach dotyczących porzucania lub składowania odpadów niebezpiecznych w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe. Nie współpracowano także z Lasami Państwowymi w zakresie związanym z zapobieganiem powstawaniu miejsc nielegalnego składowania odpadów niebezpiecznych, usuwaniem odpadów niebezpiecznych itp. Gmina nie ma wiedzy o wystąpieniu odpadów niebezpiecznych na terenie lasów zarządzanych przez Lasy Państwowe. Nie wiemy, czy wystąpiły takie przypadki. Powyższe wynika z tego, że Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie nie informowało nas w tym okresie o sprawach związanych z odpadami niebezpiecznymi, które mogą znajdować się lub znajdują się na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe.*

(akta kontroli str. 107-108)

Z informacji uzyskanej od Nadleśniczego Nadleśnictwa Strzelce Krajeńskie wynika, że w latach 2019 – 2022 (do dnia 15.06.2022 r.) stwierdzono jeden przypadek (w roku 2021) porzucenia na terenie leśnym odpadu niebezpiecznego, wyszczególnionego w katalogu odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów¹⁶. Przypadek ten dotyczył porzucenia płyt eternitowych – wyrobów zawierających azbest w ilości 0,4 m³. Wywóz i zagospodarowanie odpadu zlecono firmie zewnętrznej, która w profesjonalny sposób zajęła się jego utylizacją.

(akta kontroli str. 100-102)

Podczas kontroli NIK, pismami z 14.06.2022 r., Burmistrz wystąpił do wszystkich 23 sołtysów miejscowości położonych na terenie gminy o poinformowanie Urzędu Miejskiego, czy na terenie sołectw funkcjonują powstałe w latach 2019-2022 (lub wcześniej) miejsca składowania odpadów niebezpiecznych.

Z pisemnych informacji uzyskanej od 10 sołtysów oraz z zapisów notatki służbowej inspektora ds. ochrony środowiska z dnia 28.06.2022 r. (dotyczącej przeprowadzonych rozmów telefonicznych z pozostałymi 13 sołtysami, którzy nie odpowiedzieli

¹⁶ Dz. U. poz. 10.

na ww. pismo Burmistrza) wynika, że na terenie całej gminy (wszystkich sołectw) nie stwierdzono nielegalnego składowania odpadów niebezpiecznych.

(akta kontroli str. 120-131)

1.6. Przeprowadzone podczas kontroli NIK (w dniu 29.06.2022 r.) oględziny działki gruntowej stanowiącej własność Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Oddziału Terenowego w Gorzowie Wielkopolskim, wykazały, że na terenie przedmiotowej nieruchomości znajdowały się odpady niebezpieczne i odpady inne niż niebezpieczne, przy czym Urząd pozyskał tę informację dopiero w wyniku oględzin, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzona nieprawidłowość*.

(akta kontroli str. 132-170)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Stwierdzona
nieprawidłowość

Urząd nie w pełni rzetelnie monitorował składowanie na terenie gminy odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych. W wyniku oględzin działki gruntowej¹⁷ stanowiącej własność Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa¹⁸ Oddziału Terenowego w Gorzowie Wielkopolskim stwierdzono bowiem, że na jej powierzchni (wg danych zamieszczonych w Geoportalu¹⁹ o powierzchni 32.375 m²) znajdowały się m.in.: - odpady komunalne, - materiały budowlane i rozbiórkowe, elementy ociepleń i izolacji, - odzież, - meble, - plastikowe, gumowe i metalowe elementy z demontażu pojazdów (w tym elementy oświetlenia pojazdów, tj. żarówki i przewody elektryczne).

Poza ww. odpadami znajdowały się również, na terenie całej tej działki, odpady niebezpieczne (składowane punktowo na całej jej powierzchni), tj.:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (z demontażu pojazdów),
- odpady zawierające azbest (pokruszone płyty eternitowe).

(akta kontroli str. 132-170)

Inspektor ds. ochrony środowiska wyjaśnił, że: *Na tej działce składowane były wcześniej odpady, w tym odpady niebezpieczne. Postępowanie administracyjne w sprawie usunięcia tych odpadów zostało wszczęte przez Celowy Związek Gmin SG 05 (CZG) z siedzibą w Starym Kurowie, który zobowiązał posiadającego odpady, tj. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) Oddział Terenowy w Gorzowie Wlkp. do usunięcia odpadów. Otrzymałem do wiadomości kserokopię protokołu z dnia 10.09.2021 r. odbioru wykonania prac związanych z usunięciem z tej działki odpadów, z którego wynikało, że odpady (w tym odpady niebezpieczne) zostały usunięte przez KOWR. Ja nie uczestniczyłem odbiorze tych prac, ale byłem na terenie tej działki wcześniej, tj. na początku września 2021 r.*

Wyjaśniam, że w okresie od początku września 2021 r. do dnia oględzin przeprowadzonych przez NIK (do 29.06.2022 r.) z uwagi na nadmiar pracy nie monitorowałem tego terenu, tj. nie sprawdzałem, czy na tym terenie są składowane odpady. Dopiero podczas ww. oględzin zauważyłem, że na tym terenie składowane są punktowo różne odpady, w tym niebezpieczne. W związku z tym podjąłem natychmiastowe działania mające na celu ich usunięcie. W dniu 29.06.2022 r. bezpośrednio po oględzinach sporządziłem i wysłałem pisma do:

- 1) Celowego Związku Gmin SG 05 z siedzibą w Starym Kurowie, o wydanie decyzji nakazującej KOWR usunięcie odpadów będących w gestii CZG, tj. o usunięcie odpadów

¹⁷ Działki o numerze ewidencyjnym (...), obręb Lipie Góry.

¹⁸ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa - państwowa osoba prawna, której Skarb Państwa powierzył wykonywanie prawa własności w odniesieniu do nieruchomości przekazanych do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

¹⁹ www.geoportal.360.pl (dostęp: 29.06.2022 r.).

innych niż niebezpieczne (poinformowałem też CZG, że Urząd Miejski w Strzelcach Krajeńskich zajmie się egzekwowaniem od właściciela usunięcia odpadów niebezpiecznych),

2) Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) Oddział Terenowy w Gorzowie Wlkp., o usunięciu nagromadzonych na tej działce odpadów niebezpiecznych w terminie do 30.07.2022 r. (poinformowałem też KOWR, że w przypadku nieusunięcia odpadów niebezpiecznych w ww. terminie zostanie wszczęte przez Burmistrza Strzelców Krajeńskich postępowanie w sprawie wydania decyzji nakazującej KOWR usunięcie odpadów niebezpiecznych z miejsc do tego nieprzeznaczonych),

3) Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Krajeńskich, informujące, że podczas przeprowadzania ww. oględzin stwierdzono występowanie na tym terenie różnych odpadów, wśród których były odpady pochodzące z demontażu pojazdów, oraz że w miejscu tym mogła być prowadzona działalność polegająca na nielegalnym demontażu pojazdów. Zawiadamiając Policję o powyższym wnosilem o interwencję w tej sprawie.

Wyjaśniam, że podejmę wszelkie czynności, aby zapobiec w przyszłości składowaniu na tym terenie odpadów, a przypadku stwierdzenia ich obecności podejmę niezwłoczne działania mające na celu ich usunięcie.

(akta kontroli str. 171-175)

Z protokołu (z dnia 10.09.2021 r.) odbioru wykonania prac związanych z usunięciem z ww. działki odpadów, na który wskazywał Inspektor ds. ochrony środowiska, wynikało w szczególności, że prace zostały wykonane w wyznaczonym terminie, do jakości prac nie wniesiono uwag, wykonawca dostarczył karty przekazania odpadów. Do protokołu załączono 39 zdjęć terenu sprzed uprzątnięcia odpadów, oraz po wykonaniu prac polegających na ich usunięciu.

(akta kontroli str. 176-196)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, podejmowane przez Urząd działania w celu przeciwdziałania składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych nie były w pełni skuteczne. W okresie objętym kontrolą wystąpiły na terenie gminy dwa przypadki składowania takich odpadów w miejscu do tego nieprzeznaczonym – przypadek ujawniony w 2021 r. oraz przypadek, który ujawniła kontrola NIK.

W zakresie gospodarki odpadami dokonano podziału zadań pomiędzy Gminę, a CZG. Gmina odpowiadała za gospodarkę odpadami niebezpiecznymi, natomiast CZG za gospodarkę odpadami komunalnymi. W strukturze Urzędu zadania związane z gospodarką odpadami przypisano do obowiązków inspektora ds. ochrony środowiska. Przyjęto również wymagane akty prawa miejscowego (regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie gminy) oraz zorganizowano system odbioru odpadów, w tym możliwość oddawania odpadów do PSZOK. Prowadzono także (wspólnie z CZG) akcje informacyjno-edukacyjne na temat szkodliwości odpadów niebezpiecznych oraz sposobu postępowania z tymi odpadami. Mieszkańcom gminy zapewniono możliwość dokonywania zgłoszeń o przypadkach gromadzenia odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Nierzetelnie prowadzono natomiast bieżący monitoring składowania na terenie gminy odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

2. Usuwanie odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

Opis stanu faktycznego

2.1. Za wykonywanie zadań związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania odpowiadała w okresie objętym kontrolą NIK Gmina.

Urząd nie posiadał pisemnych wewnętrznych zasad postępowania (procedur) w przypadku porzucenia na terenie gminy odpadów mogących być odpadami niebezpiecznymi.

Inspektor ds. ochrony środowiska wyjaśnił m.in., że: *Gdyby takie sytuacje wystąpiły stosowałbym odpowiednie przepisy kodeksu postępowania administracyjnego oraz ustawy o odpadach w celu wydania decyzji nakazującej usunięcie tych odpadów.*

(akta kontroli str. 119)

Zadania wynikające z art. 26 i art. 26a ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach²⁰ (dalej: *ustawa o odpadach*) zostały powierzone inspektorowi ds. ochrony środowiska, w którego zakresie czynności zapisano, że do zadań szczegółowych inspektora należy m.in. wydawanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usuwanie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

(akta kontroli str. 33-41)

Pracownik, któremu powierzono ww. zadania nie uczestniczył w okresie objętym kontrolą (ani wcześniej) w szkoleniach dotyczących problematyki odpadów niebezpiecznych.

Inspektor ds. ochrony środowiska potwierdził powyższe i wyjaśnił m.in., że: *Wynikało to z dużego obciążenia mojego stanowiska pracy, z ograniczonych środków finansowych Urzędu Miejskiego przeznaczonych na szkolenia, braku ofert szkoleniowych od firm zewnętrznych, a także z sytuacji pandemicznej w ubiegłych dwóch latach.*

(akta kontroli str. 119)

2.2. W latach 2019–2022 (do dnia 29.06.2022 r.) stwierdzono na terenie gminy dziesięć²¹ przypadków porzucenia lub składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

(akta kontroli str. 110-113, 197)

Spośród ww. dziesięciu przypadków osiem dotyczyło gruntów, którymi władała Gmina, a dwa gruntów będących we władaniu innego podmiotu, tj. Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Oddziału Terenowego w Gorzowie Wielkopolskim.

W ośmiu przypadkach były to odpady niezaliczane do odpadów niebezpiecznych, składowane na gruntach, którymi władała Gmina.

W jednym przypadku na gruncie Skarbu Państwa, jak ustalił CZG, znajdowały się zarówno odpady niezaliczane do odpadów niebezpiecznych, jak i odpady niebezpieczne (w postaci odpadów zawierających azbest). W tej sprawie CZG w dniu 10.05.2021 r. przesłał pismo do KOWR, Oddziału Terenowego w Gorzowie Wielkopolskim z informacją, że wszczyna z urzędu postępowanie w sprawie usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania. Z treści pisma wynikało, że wezwanie do usunięcia odpadów dotyczy usunięcia odpadów komunalnych. Pismo ww. przesłano do wiadomości Gminy. CZG nie wydawał

²⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 699, ze zm.

²¹ W tym jeden ujawniony w toku oględzin przeprowadzonych przez NIK.

decyzji w tej sprawie, gdyż przed wydaniem decyzji odpady te zostały usunięte (jak ustalono podczas lustracji dokonanej w dniu 10.09.2021 r.) przez KOWR. Gmina, ani CZG nie ponosiły kosztów usunięcia tych odpadów. Urząd uzyskał informację o ujawnieniu składowania w tym miejscu odpadów niebezpiecznych po ich usunięciu przez KOWR.

(akta kontroli str. 110-113, 176-196)

W jednym przypadku składowanie na terenie gminy odpadów niebezpiecznych ujawniła kontrola NIK (opis zawarto w punkcie 1.6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego oraz w sekcji *Stwierdzona nieprawidłowość*).

(akta kontroli str. 132-175)

Urząd uzyskiwał wiedzę o porzuconych bądź składowanych odpadach w miejscach do tego nieprzeznaczonych od mieszkańców (brak było zgłoszeń od organów ścigania, inspekcji, straży, z innych źródeł).

(akta kontroli str. 110-113)

Masa tych odpadów (objętość) była następująca: w 2019 r. - 17 m³, w 2020 r. - 11 m³, w 2021 r. - 13 m³, oraz 30.130 kg (w tym: - 28.730 kg odpadów innych niż niebezpieczne, - 1.400 kg odpadów niebezpiecznych w postaci odpadów zawierających azbest), w 2022 r. (do 08.06.2022 r.) - 13 m³.

Odpady te były odpadami komunalnymi (wielkogabarytowymi i biodegradowalnymi), oraz odpadami niebezpiecznymi (1.400 kg odpadów zawierających azbest).

(akta kontroli str. 110-113)

W badanym okresie Burmistrz nie wydawał decyzji nakazujących usunięcie odpadów (odpadów niebezpiecznych, pozostałych odpadów).

(akta kontroli str. 110-113)

W ośmiu ww. przypadkach odpady inne niż niebezpieczne zostały usunięte przez Gminę. Urząd wydatkował na usunięcie tych odpadów ogółem kwotę 6.990,40 zł.

W jednym przypadku odpady niebezpieczne (1.400 kg odpadów zawierających azbest) i odpady inne niż niebezpieczne zostały usunięte przez KOWR, Oddział Terenowy w Gorzowie Wielkopolskim. KOWR wydatkował na usunięcie tych odpadów ogółem kwotę 69.120 zł.

(akta kontroli str. 110-113)

Nie wystąpiły przypadki, aby decyzja Burmistrza nakazująca usunięcie odpadów była wydana przed rokiem 2019, a odpady pozostawały nieusunięte w okresie objętym kontrolą NIK.

(akta kontroli str. 110-113)

2.3. Po uzyskaniu informacji o odpadach znajdujących się w miejscach do tego nieprzeznaczonych określano rodzaj tych odpadów. Podczas oględzin odpadów przeprowadzanych każdorazowo przez pracownika Urzędu nie stwierdzano wśród nich odpadów niebezpiecznych.

(akta kontroli str. 110-113)

2.4. W badanym okresie nie wystąpiły przypadki porzucenia/składowania odpadów niebezpiecznych na nieruchomościach będących własnością Gminy. W związku z niestwierdzeniem obecności porzuconych lub składowanych odpadów niebezpiecznych na terenie nieruchomości będących własnością Gminy, Urząd nie podejmował działań zmierzających do usunięcia takich odpadów (nie prowadzono postępowań zmierzających do usuwania odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania).

(akta kontroli str. 110-113)

W badanym okresie Burmistrz nie zgłaszał do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim (dalej: RDOS) przypadków wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku w związku z odpadami

niebezpiecznymi umieszczonymi w miejscu, które nigdy nie było przeznaczone do składowania lub magazynowania odpadów, gdyż takie przypadki nie wystąpiły. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły też przypadki (z uwagi na rodzaj odpadów niebezpiecznych), aby RDOŚ kierował do Gminy decyzje na podstawie art. 26a ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 110-113)

Z informacji udzielonej przez RDOŚ wynika, że w latach 2019-2022 (do 03.06.2022 r.) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim nie otrzymywał informacji o zdarzeniach polegających na porzuceniu odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie, ani na terenie nieruchomości Skarbu Państwa położonych na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie będących w zarządzie właściwych nadleśnictw.

(akta kontroli str. 45-46)

Z informacji udzielonej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze (dalej: *Fundusz*) dotyczącej udzielania przez Fundusz pomocy finansowej m.in. jednostkom samorządu terytorialnego wynika w szczególności, że w latach 2019-2022 (do czasu kontroli NIK) Fundusz nie udzielał Gminie pomocy finansowej przeznaczonej na usuwanie odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

(akta kontroli str. 47-48)

2.5. W kontrolowanym okresie nie wystąpiła sytuacja, aby Gmina usuwała odpady niebezpieczne z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania.

(akta kontroli str. 110-113)

Uchwałą z dnia 27.11.2008 r.²² Rada Miejska przyjęła *Program usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Strzelce Krajeńskie na lata 2009-2032*, natomiast uchwałą z dnia 28.10.2015 r.²³ przyjęła *Aktualizację programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Strzelce Krajeńskie na lata 2009-2032*.

(akta kontroli str. 30-31)

Gmina skutecznie ubiegała się o środki finansowe na usuwanie odpadów zawierających azbest, otrzymała te środki i prawidłowo wydatkowała.

Z Kart efektu rzeczowego i ekologicznego unieszkodliwiania azbestu przesyłanych przez Gminę²⁴ do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze wynika, że:

- w 2019 r. usunięto z terenu Gminy 82,626 Mg wyrobów zawierających azbest, koszt poniesiony na usunięcie tych wyrobów wynosił 42.288,64 zł (w całości był to koszt kwalifikowalny poniesiony przez Fundusz),
- w 2020 r. usunięto z terenu Gminy 67,266 Mg wyrobów zawierających azbest, koszt poniesiony na usunięcie tych wyrobów wynosił 46.602,23 zł (w całości był to koszt kwalifikowalny poniesiony przez Fundusz),
- w 2021 r. usunięto z terenu Gminy 39,1 Mg wyrobów zawierających azbest, koszt poniesiony na usunięcie tych wyrobów wynosił 26.215,21 zł (w całości był to koszt kwalifikowalny) - w związku ze zmianą zasad finansowania wprowadzoną przez Fundusz od 2021 r., 70% z tej kwoty (18.350,64 zł) Urząd otrzymał jako dotację z Funduszu (wyliczoną wg wskaźnika G²⁵), natomiast 30% z tej kwoty (7.864,57 zł) poniesiono ze środków własnych Gminy.

²² Nr XXXIII/224/08

²³ Nr XIV/74/15

²⁴ Realizującą usuwanie wyrobów zawierających azbest w ramach Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

²⁵ G – wskaźnik dochodów podatkowych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca publikowany przez Ministerstwo Finansów.

https://www.wfosigw.zgora.pl/sites/default/files/files/article%5Bnid%5D/1._program_nfosigw.pdf (dostęp: 22.06.2022 r.).

W dniu 31.05.2022 r. Burmistrz podpisał umowę z wykonawcą prac polegających na odbiorze z terenu gminy wyrobów zawierających azbest²⁶. Zakończenie prac polegających na odbiorze tych wyrobów oraz rozliczenie przedmiotu umowy wg jej zapisów na nastąpić do 31.08.2022 r.

(akta kontroli str. 85-87, 106, 115-118)

2.6. *Odnosnie głównych przeszkód przy wykonywaniu działań zmierzających do usunięcia odpadów niebezpiecznych z miejsc do tego nieprzeznaczonych, Burmistrz wyjaśnił, że: Jednym z głównych problemów związanych z usuwaniem odpadów w trybie art. 26 ustawy o odpadach jest konieczność wykonania zastępczego. Rodzi to za sobą koszty, które następnie powinny być ściągane w drodze egzekucyjnej. Organy administracji nie są wprawdzie zobowiązane samodzielnie pokrywać kosztów usunięcia odpadów i gospodarowania nimi, ponieważ finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje również koszty usunięcia odpadów i gospodarowania nimi w przypadku, o którym mowa w art. 26a ustawy o odpadach, to jednak z treści uzasadnienia nowelizacji z 2019 roku wynika, że finansowanie ze środków funduszu obejmie jedynie usuwanie odpadów stwarzających znaczące zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi. Rodzi to problem w przypadku osób dokonujących nagromadzenia odpadów, które są w złej sytuacji materialnej. Wobec takich osób ściągalność należności może być na niskim poziomie. Należy nadmienić, że Gmina Strzelce Krajeńskie nie prowadziła takich działań. Gmina Strzelce Krajeńskie (według naszej wiedzy) nie posiada i nie posiadała w kontrolowanym przez Najwyższą Izbę Kontroli okresie odpadów nagromadzonych lub składowanych na terenach gminnych. Wobec tego nie otrzymywaliśmy w tym okresie do wykonania decyzji RDOŚ. Odpady inne niż niebezpieczne usuwane są na bieżąco, według zgłoszeń mieszkańców przez pracowników interwencyjnych. Gmina ponosi koszty takich działań poprzez zamówienie i zapłatę za wypożyczenie kontenerów na odpady. Współpracę z organami ściągania jako instytucjami wspierającymi w zakresie zadań związanych z gospodarką odpadami oceniam pozytywnie. W kontrolowanym przez Najwyższą Izbę Kontroli okresie organy ściągania nie informowały nas o składowaniu na terenie naszej Gminy odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.*

(akta kontroli str. 107-108)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Urzędu w zbadanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli nie sformułowała uwag, natomiast na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o bieżące monitorowanie składowania na terenie gminy odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych, a w sytuacji stwierdzenia takich przypadków niezwłoczne podejmowanie nakazanych prawem działań w celu ich usunięcia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

²⁶ W ilości około 3.500 m², co stanowi około 38,50 Mg.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o *NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 19 lipca 2022 r.

Kontroler:

Zdzisław Szafrąński
główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

p.o. Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis